

มูลบทของสัจนิยมทางวิทยาศาสตร์

มูลบทของสัจนิยม (Assumption of Realism)

เซอร์ส (R. J. Hirst) กล่าวว่า ในปรัชญาสมัยใหม่ คำว่า "สัจนิยม" (realism) หมายถึงทัศนะที่ว่า

. . . สสารวัตถุ (material object) ดำรงอยู่ภายนอกตัวเรา และเป็นอิสระจากประสบการณ์ทางผัสสะ (sense experience) ของเรา ดังนั้นสัจนิยมจึงตรงข้ามกับจิตนิยม (idealism) ซึ่งยึดถือว่า ไม่มีสสารวัตถุหรือความเป็นจริงภายนอกใด ๆ จะดำรงอยู่แยกออกจากความรู้ (knowledge) หรือความสำนึก (consciousness) ของเราเกี่ยวกับมัน¹

การที่เซอร์สใช้คำว่า "สสารวัตถุ" ในข้อความข้างต้นนี้อาจทำให้เข้าใจไปว่า กลุ่มสัจนิยมเชื่อเฉพาะความมีอยู่ของวัตถุเท่านั้น ถ้าหากเป็นเช่นนั้นจริงกลุ่มสัจนิยมก็จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่มสสารนิยม (materialism) เลนิน (V. I. Lenin) เป็นผู้หนึ่ง ที่เชื่อว่าสัจนิยมที่แท้จริงก็คือสสารนิยมนั่นเอง² คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ สัจนิยมจำเป็นอย่างไรมาก่อนเชื่อเฉพาะความมีอยู่ของสสารวัตถุหรือไม่

ในหนังสือ Reality at Risk ทริก (Roger Trigg) พยายามแสดงให้เห็นว่าสัจนิยมควรจะมีมูลบทอย่างไร และทัศนะทางปรัชญาแบบใดบ้างที่เข้ากันไม่ได้กับสัจนิยม ทริกปฏิเสธทัศนะของเลนินที่ว่าสัจนิยมก็คือสสารนิยม เขาเห็นว่าสัจนิยมไม่

¹R. J. Hirst, "Realism," Encyclopedia of Philosophy 7 (1967): 77.

²Roger Trigg, Reality at Risk (Sussex : The Harvester Press, 1980), p. 27-37.

จำเป็นห้องเชื่อว่า เฉพาะสสารวัตถุเท่านั้นที่ดำรงอยู่ แต่อาจจะมีสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือไปจาก สสารวัตถุดำรงอยู่ ทริกกกล่าวว่า "สังขนิยม . . . บ่งถึงทัศนะที่ว่า ความเป็นจริง (reality) ดำรงอยู่อย่างอิสระจากการมีมโนทัศน์ (conception) ของเราเกี่ยวกับ มัน"³ นั่นคือ ทริกใช้คำว่า "ความเป็นจริง" แทนคำว่า "สสารวัตถุ" ของเฮอริส เพราะคำว่า "ความเป็นจริง" สามารถที่จะหมายถึงอะไรก็ได้ที่ดำรงอยู่จริง ๆ

คำถามเริ่มต้นที่เกี่ยวข้องกับวิธานพินธินี้ก็คือ ความเชื่อเรื่องความมีอยู่ของพระเจ้า ชัดกับทัศนะแบบสังขนิยมหรือไม่ สำหรับทริกแล้วเห็นว่าไม่ชัดกัน เขากล่าวว่า

"สังขนิยม" เป็นลัทธิที่เป็นกลาง (neutral doctrine) เมื่อถูกนำมาใช้ในการจำกัดความคุณลักษณะของความเป็นจริง (character of reality) ทั้งหมด ที่สังขนิยมนำมาทำคือ การปกป้องสถานะภาพของความเป็นจริงโดยการปฏิเสธทัศนะที่ว่า ความเป็นจริงขึ้นอยู่กับจิตใจ มโนทัศน์หรือภาษา ความเป็นจริงไม่ได้ถูกสร้างขึ้นโดย มนุษย์ในทางใดทางหนึ่ง . . . สังขนิยมสามารถยอมรับว่า จิต (mind) วัตถุ (matter) หรือ สิ่งประเภทอื่น ๆ (other kinds of entities) อาจจะดำรงอยู่"⁴

ทริกยังกล่าวอีกว่า

แม้แต่เทวนิยม (theist) ก็สามารถยืนยันมโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้าตามทัศนะแบบ สังขนิยมได้ นั่นคือ ยืนยันว่า พระองค์ทรงดำรงอยู่อย่างอิสระจากมโนทัศน์ของ มนุษย์เกี่ยวกับพระองค์ โดยที่เทวนิยมไม่จำเป็นต้องสนับสนุนลัทธิจิตนิยม เพราะเขา สามารถยอมรับความเป็นจริงของโลกทางวัตถุที่มีอยู่อย่างอิสระจากมโนทัศน์ของมนุษย์⁵ ดังนั้นสำหรับทริกแล้ว ความเชื่อของเทวนิยมเกี่ยวกับพระเจ้าจะไม่ชัดกับทัศนะแบบสังขนิยม ความเชื่อเรื่องพระเจ้าไม่จำเป็นต้องยึดถือทัศนะแบบจิตนิยมเพียงอย่างเดียว เขาอธิบายว่า⁶ ถ้าหากพระเจ้าทรงดำรงอยู่จริง และพระองค์ทรงเป็นผู้สร้างโลกและจักรวาล (Creator)

³ Ibid., p. 3.

⁴ Ibid., p. 28.

⁵ Ibid., p. XIX.

⁶ Ibid., p. 194-195.

โลกและจักรวาลของเราอาจจะขึ้นอยู่กับพระองค์ในลักษณะที่ว่า พระองค์เป็นผู้สร้างขึ้นและทรงสามารถที่จะทำลายเมื่อใดก็ได้ แต่โลกและจักรวาลจะเป็นอิสระจากพระองค์ในแง่ที่ว่า เมื่อพระองค์ทรงสร้างมันขึ้นมา และยังไม่ให้ทรงทำลาย มันก็ยังคงดำรงอยู่อย่างอิสระจากพระองค์ การที่เราเชื่อว่าพระเจ้าทรงดำรงอยู่ ไม่ได้หมายความว่าเราจำเป็นต้องยึดถือทัศนะจิตนิยมตามแบบเบอร์กเลย์ (Berkeley) ซึ่งเชื่อว่า โลกเราดำรงอยู่เพราะการที่พระเจ้าทรงรับรู้มัน เพราะฉะนั้นสังคมนิยมสามารถยอมรับได้ว่า อาจจะมีพระเจ้าอยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีวัตถุและจิตอื่น ๆ ดำรงอยู่อย่างอิสระจากการรับรู้ของมนุษย์ได้ แต่การที่เราจะรู้ว่าอะไรมีอยู่จริงนั้นเป็นเรื่องที่มนุษย์เราต้องศึกษาค้นคว้า และในการหาความรู้ตามทัศนะแบบสังคมนิยมนั้น เราต้องเริ่มจากการยอมรับว่ามีความเป็นจริงเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) อยู่ แล้วเรากลับพบความเป็นจริงเหล่านั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีการวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนจะยอมรับมูลของสังคมนิยมตามทัศนะของทริคที่กล่าวมาข้างต้น

มูลของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ (Assumption of Scientific realism)

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่าสาขาความรู้ที่มีความเจริญก้าวหน้ามากที่สุดก็คือวิทยาศาสตร์ ทัศนะต่าง ๆ ในปรัชญาปัจจุบัน (เช่น สังคมนิยม จิตนิยม ฯลฯ) จึงพยายามตรวจสอบธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ และพยายามเสนอทัศนะของตนที่มีต่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทั้งในแง่ของวิธีการที่ใช้ในการหาความรู้ นั่นคือ วิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้เพื่อค้นคว้าหากฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และในแง่ของการเข้าใจสิ่งที่กฎและทฤษฎีกล่าวถึง นั่นคือพยายามเสนอทัศนะที่ว่า เราควรเข้าใจสถานภาพของกฎและทฤษฎีอย่างไร ตัวอย่างเช่น กลุ่มเครื่องมือนิยม⁷ (instrumentalism) ถือว่า ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เป็นเพียง

⁷Anthony O'Hear, Karl Popper (London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1980), p. 92.

เครื่องมือที่จะหาคำทำนายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สามารถถูกสังเกตได้เท่านั้น สิ่งที่ถูกกล่าวถึง เช่น อิเล็กตรอน ไม่ได้กล่าวถึงความเป็นจริงอะไรเกี่ยวกับโลกภายนอก แต่เป็นเพียงสะพานเชื่อมระหว่างข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เราสังเกตได้แล้ว ไปสู่สิ่งที่เราจะสังเกตได้ในอนาคต ในหัวข้อนี้จะเสนอการเข้าใจสถานภาพของกฎและทฤษฎีตามทัศนะของสังคมนิยมส่วนที่ทัศนะของกลุ่มนี้คือวิธีการวิทยาศาสตร์จะกล่าวถึงในบทต่อ ๆ ไป เพราะเป็นเนื้อหาสำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ เนื่องจากในวิทยานิพนธ์จะพยายามวิเคราะห์ดูว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามความเชื่อของสังคมนิยมจะใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าให้หรือไม่

ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจะประกอบด้วยคำซึ่งอ้างถึงสิ่งซึ่งการดำรงอยู่ของมันยังเป็นปัญหาที่ถกเถียงกัน เช่น คำว่า อิเล็กตรอน โปรตรอน อะตอม ฯลฯ สิ่งที่ถูกกล่าวถึงเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราสังเกตเห็นโดยตรงไม่ได้เหมือนกับที่เราสามารถสังเกตเห็นโต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ ดังนั้นจึงมีการถกเถียงกันในหมู่นักปรัชญาว่า สิ่งเหล่านี้มีอยู่จริงหรือไม่ สำหรับกลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์นั้นจะมีทัศนะว่า "... ถ้าหากทฤษฎีหนึ่งเป็นจริงแล้วในโลกเราจะมีสิ่งซึ่งทฤษฎีนั้นกล่าวว่า 'มีอยู่'"⁸ ความจริงแล้วสังคมนิยมจะถือว่าทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ จะต้องเป็นจริงหรือเท็จไม่ว่าความจริงหรือเท็จของทฤษฎีนั้นเราจะยังไม่รู้หรือตัดสินไม่ได้ ทั้งนี้เพราะว่าสังคมนิยมมีสมมติฐานว่า โลกเราจะให้ค่าความจริงเท็จแก่ทฤษฎีนั้น⁹ ดังนั้นสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์จะเชื่อว่า เทอมต่าง ๆ ในทฤษฎีวิทยาศาสตร์จะบ่งถึงสิ่งที่มีอยู่จริงในโลก แม้ว่าเราจะยังไม่สามารถสังเกตสิ่งนั้นได้โดยตรง เช่น อิเล็กตรอน ยีน

กลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์จะถือว่า จุดมุ่งหมายของวิทยาศาสตร์คือ การเข้าใจธรรมชาติ¹⁰ กล่าวคือ นักวิทยาศาสตร์ต้องการหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ

⁸ Roger Trigg, Reality at Risk, p. 60.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ian G. Barbour, Issues in Science and Religion (New

ที่เราพบเห็นว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีอะไรที่อยู่เบื้องหลังการเกิดปรากฏการณ์เหล่านี้ ดังนั้น ทฤษฎีต่าง ๆ ในวิทยาศาสตร์จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติแก่เรา หน้าที่ของทฤษฎีคือ การอธิบายนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม มีทัศนะทางปรัชญาหลายอย่างที่แย้งมูลของลัทธิสังคมนิยมทาง วิทยาศาสตร์ เช่น กลุ่มเครื่องมือนิยม (instrumentalism) ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเชื่อว่า ทฤษฎีไม่ได้บ่งบอกถึงสิ่งที่มีอยู่จริง กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์เป็นไปเพื่อประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ เช่น พัฒนาเทคโนโลยี ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอข้อถกเถียงของ นักปรัชญาลัทธิต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าใจสถานภาพของทฤษฎีว่าควรเข้าใจอย่างไร และ ก็ไม่ได้มุ่งที่จะปกป้องมูลของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ แต่วิทยานิพนธ์นี้จะเริ่มจากการยอมรับทัศนะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ แล้วค้นคว้าว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นที่ ยอมรับกันตามทัศนะของสังคมนิยม สามารถจะใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม ในขั้นนี้จะแสดงเหตุผลบางอย่างซึ่งสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ใช้ สนับสนุนมูลของตน เหตุผลบางอย่างของกลุ่มนี้ได้มาจากการแย้งจุดอ่อนของนักปรัชญา ลัทธิอื่น เช่น โอเฮียร์ (Anthony O'Hear) เห็นว่าจุดอ่อนของเครื่องมือนิยมอยู่ที่ "นักปรัชญาในกลุ่มนี้ทำให้ความสำเร็จของทฤษฎีที่ประสบความสำเร็จกลายเป็นความบังเอิญอย่าง ผิดปกติ"¹¹ หรือเราอาจจะตั้งคำถามแก่กลุ่มเครื่องมือนิยมว่า ถ้าหากทฤษฎีซึ่งเราใช้เพื่อ อธิบายผลที่ถูกทำนายจากเงื่อนไขเริ่มต้นไม่ได้สะท้อนถึงความเป็นจริงบางอย่างบนโลกแล้ว ทฤษฎีเหล่านั้นทำงานได้อย่างไร และทำไมทฤษฎีบางอย่างจึงไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับ กลุ่มสังคมนิยมจะตอบคำถามนี้ว่า

. . . ทฤษฎีต่าง ๆ ประสบความสำเร็จในขอบเขตที่มันเป็น ก็เพราะว่าองค์ประกอบในการอธิบาย (explanatory element) ของมัน กล่าวคือพลังต่าง ๆ (power) และสิ่งซึ่งสังเกตไม่ได้ (unobservable entity) รวมทั้งการเปรียบเทียบ (analogy) ซึ่งใช้ในทฤษฎี สะท้อนถึงบางสิ่งบางอย่างในโลก¹²

¹¹ Anthony O'Hear, Karl Popper, p. 93.

¹² Ibid., p. 94.

อาจมีข้อโต้แย้งต่อความคิดของกลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ว่า จากประวัติของวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมา ทฤษฎีหลายทฤษฎีซึ่งเคยคิดว่าถูกต้องกลับถูกยกเลิกแล้วทฤษฎีจะบอกถึงความจริงของโลกได้อย่างไร พัทนัม (Putnam) ให้เหตุผลว่า นักวิทยาศาสตร์ไม่ให้ทั้งทฤษฎีเก่าเลยทีเดียว แต่เขาจะใช้ทฤษฎีใหม่อธิบายว่าทฤษฎีเก่ามีความถูกต้องอยู่บ้างในแง่ใด และทฤษฎีเก่ามีข้อจำกัดอะไร¹³

เท่าที่ผ่านมา เป็นการกล่าวถึงมูลทของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลบางอย่างซึ่งใช้สนับสนุนมูลทของกลุ่มนี้ ในบทความต่อไปจะกล่าวถึงความคิดเกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของนักปรัชญาของกลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์คนหนึ่ง คือ บาร์เบอร์ (Ian G. Barbour) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถให้ภาพกว้าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มนี้ได้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

¹³ Ibid.